

кредитній компанії, надавши необхідну інформацію та документи. Також банкіри не готові пом'якшувати свої вимоги щодо потенційних позичальників без офіційного та постійного місця праці, що часто стає причиною відмови по банківському кредиту, в той час як небанківські кредитні установи на це можуть не зважати.

Але також варто брати до уваги суттєві недоліки кредитів у кредитних установах небанківського типу. Відсоткова ставка таких кредитів стартує від 0,5%. Вивчаючи ринок були також помічені компанії, які пропонують кредити під 2% в день із нарахуванням пені за протермінування до 2% на день. Ставки за такими кредитами коливаються від 180% до 700% річних. Окрім цього є ймовірність прихованих платежів за розрахунково-касові операції та інші супутні витрати кредиторів, які не завжди вказані в кредитному договорі.

З 10 червня 2017 року очікуються певні нововведення на ринку фінансових послуг. Зокрема кредиторів зобов'язують наочно вказувати всі ставки і зізнаватися у всіх прихованих платежах[3]. Національна комісія з регулювання ринків фінансових послуг такими діями розраховує на переорієнтацію позичальників на ті фінансові установи, які можуть запропонувати позичальникам найбільш прозорі умови кредитування.

Кредитні установи небанківського типу, звичайно ж, повинні існувати. Вони відіграють важливу роль на ринку позикового капіталу. Також такі установи є перспективними внутрішніми інвесторами, створюють альтернативу банкам, чим забезпечують конкурентне середовище на ринку кредитних послуг.

Список використаних джерел:

1. Веб-портал Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг.–[Електронний ресурс].–Режим доступу: <https://nfp.gov.ua/news/1275.html>
2. Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» від 12.07.2001 №2664–III. – [Електронний ресурс].–Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2664-14>
3. Інформаційний веб-портал «СЬОГОДНІ». – [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://ukr.segodnya.ua/economics/finance/godovye-do-700-v-ukraine-izmenyatsya-pravila-vydachi-melkih-kreditov-1009891.html>.

Віра Варцаба, д.е.н., доцент

ДВНЗ «Ужгородський національний університет», м. Ужгород, Україна

РИНОК ЦІННИХ ПАПЕРІВ УКРАЇНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ

Однією з найважливіших складових української економіки виступає ринок цінних паперів, який є показником розвитку не тільки ринку капіталу, а й всієї фінансової системи країни. Внаслідок трансформації економічної системи утворився сучасний фондовий ринок та його структура, що відбувалось в Україні під впливом внутрішніх факторів, а також зовнішніх розвитку, тобто криз на світових фінансових ринках упродовж останніх років.

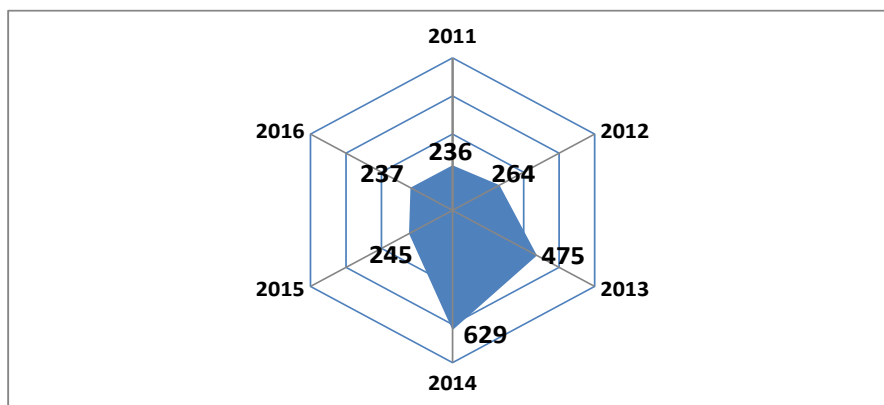
В Україні станом на 01.01.2017 р. Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку (НКЦПФР) зареєстровано 8 фондових бірж [4]. Слід зауважити, що така кількість не є притаманною для світової практики. Проте кількість аж ніяк не впливає на якість послуг, навпаки, призводить до децентралізації попиту та пропозиції на цінні папери, провокує процес маніпулювання цінами на ринку, призводить до встановлення різних правил укладення та виконання біржових договорів [5].

Згідно з даними НКЦПФР, протягом 2016 року найбільшою фондовою біржею України за загальним обсягом торгів є ПАТ «Фондова біржа «Перспектива» з оборотом 136,297 млрд грн (частка на вітчизняному біржовому ринку склала 57,5%), на другому місці ПАТ «Фондова біржа «ПФТС» – 95 млрд грн (40,1 %), третє місце посідає ПАТ «Українська біржа» – 3,536 млрд грн (2,30%) [2]. Тобто на три біржі припадає 99,9% загального обсягу торгів.

Найбільший обсяг торгів був здійснений з: державними облігаціями України – 211,257 млрд грн (89,16% від загального обсягу біржових контрактів на організаторах торгівлі); депозитними сертифікатами НБУ – 11,276 млрд грн (4,8%).

Незважаючи на розширення списку інструментів які використовуються на українському біржовому ринку, спостерігається зростання обсягу саме боргових зобов'язань та скорочення частки пайових інструментів в загальному обсязі торгів. Можна припустити, що незацікавленість в акціях публічних компаній спричинена: низькою ліквідністю, високою волатильністю, недостатнім захистом прав міноритаріїв, а також відносно тривалим терміном інвестування.

Обсяг торгів на фондових біржах України за 2016 рік становив близько 237 млрд. грн., що на 3,27% менше, ніж за підсумками 2015 року (рис. 1) та майже опустився до рівня 2011р.

Рис. 1. Обсяг торгів на фондових біржах України за 2011-2016рр., млрд грн [1]

Як свідчить рис.1, найбільший обсяг торгів на фондових біржах України за аналізований період спостерігався в 2014 році. Незважаючи на те, що протягом 2014 року українські фінансові ринки діяли в умовах скорочення основних показників реального сектору економіки, який зазнав значних втрат внаслідок ескалації військово-політичного конфлікту на сході України.

Динаміку торгів цінними паперами на фондовому ринку України наведено в табл.1.

Загальний обсяг випусків емісійних цінних паперів, зареєстрованих НКЦПФР в 2016 р., становив 232,41 млрд грн, що більше на 83,91 млрд грн порівняно з 2015 р. (148,50 млрд грн). В 2016 р. Комісією зареєстровано 128 випусків акцій на суму 209,36 млрд грн, 118 випусків облігацій підприємств на суму 6,76 млрд грн, 9 випусків опціонних сертифікатів на загальну суму 198,88 млн грн. Порівняно з 2015 р. обсяг зареєстрованих випусків акцій збільшився на 87,06 млрд грн., облігацій - зменшився на 4,66 млрд грн, а опціонних сертифікатів – збільшився на 198,66 тис грн. Обсяг випусків інвестиційних сертифікатів КУА ПФ, зареєстрованих Комісією в 2016 р., становив 5,37 млрд грн, що менше на 5,21 млрд грн. порівняно з даними за аналогічний період 2015 року. Обсяг випусків акцій КІФ - становив 10,72 млрд грн, що більше на 6,52 млрд грн порівняно з даними за аналогічний період 2015 року [1].

Таблиця 1

**Структура операцій з цінними паперами
на фондовому ринку України у 2005–2015 роках [3]**

Вид цінних паперів	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Загальний обсяг операцій (млрд. грн.)											
Акції	180	226	284	353	471	565	647	592	171	416	463
Державні облігації	27	41	60	62	99	354	856	1 217	721	688	283
Облігації підприємств	33	62	135	205	81	70	104	125	99	70	54
Облігації місцевих позик	2	3	4	2	1	1	2	7	4	1	0
Цінні папери ІСІ	6	14	40	44	76	107	104	138	497	240	102
Векселі	133	142	213	192	269	316	358	412	3	2	29
Деривативи	2	0	0	0	0	4	24	25	18	9	9
Інші	21	4	19	25	71	126	77	15	164	903	1236
Усього	404	493	754	883	1 067	1 538	2 148	2 531	1 677	2332	2173
Обсяг операцій, здійснених організаторами торгів (млрд. грн.)											
Акції	4	7	14	12	14	44	69	22	45	24	6
Державні облігації	4	9	3	9	8	61	99	179	346	546	250
Облігації підприємств	7	12	17	17	7	7	21	26	48	33	14
Облігації місцевих позик	1	1	1	0	0	0	0	6	1	1	0
Цінні папери ІСІ	0	0	0	0	7	16	22	6	6	5	2
Деривативи	1	0	0	0	0	4	24	25	18	9	5
Інші	0	0	0	0	0	0	0	0	11	1	9
Усього	16	29	35	38	36	131	235	264	475	620	286
Частка операцій, здійснених організаторами торгів, у загальному обсязі операцій на фондовому ринку (відсотки)											
Акції	2,49	3,08	4,80	3,35	2,88	7,87	10,78	3,64	2,68	1,05	0,27
Державні облігації	14,20	20,83	4,63	13,68	8,26	17,19	11,59	14,69	20,62	23,4	11,51
Облігації підприємств	20,05	19,45	12,89	8,09	8,71	9,65	20,66	21,10	2,83	1,14	0,62
Облігації місцевих позик	30,04	34,74	18,33	20,91	4,55	28,00	27,54	85,43	0,05	0,02	0,00
Інвестиційні сертифікати	3,15	2,32	1,06	0,46	9,36	13,94	19,25	4,24	0,37	0,23	0,10
Деривативи	0,51	0,06	0,02	0,06	0,02	1,18	6,65	6,01	1,07	0,40	0,24
Інші	0,00	19,23	86,67	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,67	0,06	0,43
Усього	4,07	5,90	4,66	4,27	3,37	8,52	10,84	10,42	28,30	26,57	13,17

Станом на 31.12.2016 р. кількість зареєстрованих корпоративних та пайових інвестиційних фондів становила 2223 інститутів спільного інвестування, з них [1]: 468 – корпоративних інвестиційних фондів, 1 755 – пайових інвестиційних фондів.

Слід зазначити, що важливу роль у відновленні економіки в довгостроковій перспективі повинен відігравати корпоративний сегмент ринку цінних паперів. Разом із тим, в 2016 р. торги цінними паперами демонструють низхідний тренд, що пов'язано з загальним погіршенням макроекономічної ситуації, низькою зацікавленістю економічних суб'єктів у залученні коштів через фондовий ринок та невисокою інвестиційною привабливістю наявних фінансових інструментів.

Список використаних джерел:

1. Аналітичні дані щодо розвитку фондового ринку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nssmc.gov.ua/fund/analytics>

2. Інформаційна довідка щодо розвитку фондового ринку України протягом січня-грудня 2016 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nssmc.gov.ua/fund/analytics>
3. Національне рейтингове агентство «Рюрік» Ринок облігацій України: підсумки 2014 року та ключові тенденції розвитку. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rurik.com.ua>
4. Перелік Фондових бірж станом на 01.01.2017. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nssmc.gov.ua/fund/registers/exchangeN>
5. Яцюк Г. В. Модернізація торгівельної інфраструктури ринку цінних паперів / Г. В. Яцюк // Фінансова інфраструктура України: проблеми та напрямки розвитку: зб. тез Всеукр. наук.- практ. конф. – К. : Криниця, 2013 – с. 170 – 172.

Юлія Грицак, магістрант

*ДВНЗ «Ужгородський національний університет», м. Ужгород, Україна
Науковий керівник: Тимчак М.В., к.е.н., доцент*

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ТА БЕЗПЕКИ БАНКІВ

Безпека банків є частиною фінансової безпеки країни. Необхідно зазначити, що банківська система - це найважливіша складова фінансово-кредитної сфери держави. Саме стан банківського сектора визначає рівень фінансово-кредитної безпеки, а тому і рівень фінансової безпеки держави.

Формування економіки ринкового типу зумовлює потребу у створенні надійного та фінансово стійкого банківського сектора до впливу зовнішніх та внутрішніх загроз в умовах посилення макроекономічної нестабільності. Одним з напрямів вирішення цього завдання є розробка теоретичних положень забезпечення фінансової стійкості банків. В наукових дослідженнях використовуються різні підходи до визначення сутності фінансової безпеки банку [2].

Щодо сутнісної характеристики даної дефініції, то, зокрема, О. І. Барановський визначає фінансову безпеку банку як сукупність умов, за яких потенційно небезпечні для фінансового стану комерційного банку дії чи обставини попереджені чи зведені до такого рівня, за якого вони не здатні завдати шкоди ефективному функціонуванню банку, збереженню й відтворенню його майна та інфраструктури і перешкодити досягненню банком статутних цілей; а також як стан захищеності фінансових інтересів комерційного банку, його фінансової стійкості і незалежності [1].

Слід зауважити на підході, який запропонований О. Хитрим, згідно з яким фінансова безпека банку розглядається як динамічний стан, при якому банк: забезпечує захист життєво важливих соціально-економічних інтересів громадян, суспільства та держави від негативного впливу внутрішніх і зовнішніх загроз; юридично і технічно здатний виконувати властиві йому функції; володіє потенціалом як для кількісного, так і для якісного зростання і має в своєму розпорядженні механізми для реалізації такого потенціалу [5].

Багато науковці пов'язують фінансову безпеку з фінансовою стійкістю і стабільністю, а деякі з них - зі ступенем ефективності фінансово-економічної діяльності, рівнем достатності власного капіталу, ступенем захищеності інтересів громадян, рівнем стійкості до зовнішніх і внутрішніх ризиків.

Систематизація розглянутих підходів дозволила запропонувати таке визначення поняття «фінансова безпека банку»: це такий стан банку, що характеризується здатністю протистояти можливим зовнішнім та внутрішнім загрозам банківської діяльності для забезпечення нормального функціонування та розвитку в умовах